

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η κάθοδος των Δωριέων

Γιατί οι Δωριείς μετακινήθηκαν προς νότο;

Οι Δωριείς ήταν το τελευταίο ελληνικό φύλο που πήρε το δρόμο προς τη νότια Ελλάδα από το βορρά. **Ακόμα και σήμερα δε γνωρίζουμε για ποιους λόγους μετακινήθηκαν προς το νότο.** Πάντως, και στις μέρες μας ακόμα πολλοί άνθρωποι φεύγουν από την πατρίδα τους, επειδή α) κινδυνεύουν ή β) ψάχνουν για καλύτερες συνθήκες ζωής.

Οι Δωριείς φτάνουν στη Στερεά Ελλάδα

Η κάθοδος των Δωριέων έγινε με αργούς ρυθμούς. Σιγά σιγά μικρές ομάδες των Δωριέων αποφασίζουν να εγκατασταθούν σε κάποιες περιοχές, άλλοτε για λίγο και άλλοτε για πάντα. Αρκετοί Δωριείς εγκαταστάθηκαν στη Στερεά Ελλάδα και **κυρίως στην περιοχή της Δωρίδας***.

Οι Δωριείς φτάνουν στην Πελοπόννησο

Η πορεία των Δωριέων προς τη νότια Ελλάδα κράτησε πολλά χρόνια. Δε γνωρίζουμε όμως την πορεία που ακολούθησαν. Θεωρούμε πιθανό ότι έφτασαν στην Πελοπόννησο, **περνώντας από τον Ισθμό της Κορίνθου.** Από εκεί χωρίστηκαν σε μικρότερες ομάδες και εγκαταστάθηκαν σε διάφορες περιοχές.

Η εγκατάσταση των Δωριέων στη Σπάρτη

Μια ομάδα των Δωριέων που είχε ισχυρό στρατό **κατέλαβε τη Σπάρτη και την εύφορη πεδιάδα του ποταμού Ευρώτα.** Οι πληθυσμοί που κατοικούσαν από τα παλαιότερα χρόνια στην περιοχή αυτή α) έγιναν δούλοι (είλωτες) και β) υποχρεώθηκαν να καλλιεργούν τη γη. Οι Δωριείς αρχικά πρέπει να ήταν περισσό-

τεροι από τους παλαιότερους κατοίκους· γι' αυτό και η γλώσσα τους (η δωρική διάλεκτος) επικράτησε σ' ολόκληρη την περιοχή.

Τα αποτελέσματα της καθόδου των Δωριέων Οι Δωριείς, διαθέτοντας ισχυρό στρατό, κυριάρχησαν σε πολλά μέρη της Πελοποννήσου. Το γεγονός αυτό είχε **σημαντικά αποτελέσματα**: α) Πολλοί από τους παλαιότερους κατοίκους έχασαν τις περιουσίες τους και έγιναν δούλοι. β) Ο μυκηναϊκός πολιτισμός παρήκμασε. γ) Αρκετοί από τους παλαιότερους κατοίκους άφησαν τον τόπο τους, αφού δεν μπορούσαν πια να ζουν εκεί κάτω από αυτές τις συνθήκες (δωρική κυριαρχία).

Διευκρινίσεις

Δωρίδα: Επαρχία του δυτικού τμήματος του νομού Φωκίδος.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

1. Γιατί νομίζεις ότι οι Δωριείς κινήθηκαν νότια;

Οι λόγοι που έκαναν τους Δωριείς να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να κινηθούν νότια δεν είναι γνωστοί. Προσπαθούμε λοιπόν να δώσουμε κάποια λογική εξήγηση. Είναι πιθανό ότι αναγκάστηκαν να φύγουν είτε για να προστατέψουν τους εαυτούς τους από κάποιον κίνδυνο είτε για να βρουν καλύτερες συνθήκες ζωής. Εκείνη την εποχή έγιναν πολλές μετακινήσεις πληθυσμών στον ελληνικό χώρο. Αυτά συνέβαιναν την ώρα που ο μυκηναϊκός πολιτισμός είχε αρχίσει να παρακμάζει.

2. Ποιες αλλαγές έγιναν στη ζωή των ανθρώπων στην Ελλάδα μετά την κάθοδο των Δωριέων;

Μετά την κάθοδο των Δωριέων έγιναν σημαντικές αλλαγές στην Ελλάδα. Πολλοί έχασαν την περιουσία τους και έγιναν δούλοι. Κάποιοι αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν. Ο μυκηναϊκός πολιτισμός σταμάτησε να αναπτύσσεται και το θαλάσσιο εμπόριο πέρασε στα χέρια των Φοινίκων.

Αξιοποίηση των πηγών

Οι μετακινήσεις πληθυσμών, ένα συνηθισμένο φαινόμενο

Σχολιασμός

Ο ιστορικός Θουκυδίδης μάς δίνει χρήσιμες πληροφορίες για τις μετακινήσεις πληθυσμών που έγιναν εκείνα τα χρόνια. Ως αιτία της αναστάτωσης αναφέρει τις πιέσεις από άλλες ομάδες πληθυσμών. Οι μετακινούμενοι πληθυσμοί διάλεξαν ως χώρο εγκατάστασής τους τις εύφορες πεδιάδες. Οι συνέπειες ήταν βαριές: πόλεμοι, ανασφάλειες, παρακμή του εμπορίου, δυσκολίες στην επιβίωση.

Ερώτηση: Ποια τα αίτια και ποιες οι συνέπειες των μετακινήσεων των πληθυσμών;

□ Γεωμετρικά χρόνια, μια ανήσυχη εποχή

Σχολιασμός

Ο Θουκυδίδης προσπαθεί με βάση ένα μεγάλο ιστορικό γεγονός, τον Τρωικό Πόλεμο (13ος ή 12ος αι. π.Χ.), να χρονολογήσει τις μετακινήσεις πληθυσμών και την κάθοδο των Δωριέων. Παρουσιάζει μάλιστα την κάθοδο των Δωριέων ως επιστροφή των Ηρακλειδών. Σύμφωνα με το μύθο ο πατέρας του Ηρακλή, ο Αμφιτρύωνας, είχε εκθρονιστεί από το Σθένελο και είχε εγκαταλείψει την Πελοπόννησο.

Ερώτηση: Γιατί ονομάζουμε τα γεωμετρικά χρόνια ανήσυχη εποχή;

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του τετραδίου εργασιών

1. Να βάλεις ένα Σ για το σωστό και ένα Λ για το λάθος.

- Λ Η κάθοδος των Δωριέων έγινε μονομιάς.
- Σ Οι Δωριείς κινήθηκαν από το βορρά προς το νότο, γι' αυτό και η πορεία τους ονομάστηκε «κάθοδος».
- Σ Όταν έφτασαν στην Πελοπόννησο χωρίστηκαν σε ομάδες που κινήθηκαν σε διαφορετικές κατευθύνσεις.
- Λ Οι παλιοί κάτοικοι των περιοχών στις οποίες έφτασαν οι Δωριείς ήταν πιο δυνατοί και γι' αυτό κατάφεραν να τους νικήσουν.
- Σ Ένα από τα αποτελέσματα της καθόδου των Δωριέων ήταν ότι σταμάτησε να αναπτύσσεται ο μυκηναϊκός πολιτισμός.

Σ Μια ισχυρή ομάδα Δωριέων κατέλαβε τη Σπάρτη και την πεδινή περιοχή του ποταμού Ευρώτα.

2. «Οι άνθρωποι ακόμα και σήμερα εγκαταλείπουν ένα χώρο όταν κινδυνεύουν ή όταν θέλουν να ζήσουν καλύτερα». Για ποιους άλλους λόγους νομίζεις οι άνθρωποι σήμερα αναγκάζονται να αναζητήσουν «καινούριες πατρίδες»;

Οι άνθρωποι αναζητούν «καινούργιες πατρίδες» για πολιτικούς λόγους, για να σπουδάσουν, για να βρουν καλύτερη περιθαλψη, για να πετύχουν καλύτερες ευκαιρίες εργασίας κτλ.

3. Αν συμπληρώσεις σωστά τα τετραγωνάκια, στη χρωματισμένη στήλη θα σχηματιστεί το όνομα της περιοχής της Στερεάς Ελλάδας στην οποία παρέμειναν οι Δωριείς.

1. Οι Δωριείς μίλησαν τη δωρική
2. Ποτάμι που βρίσκεται στη Λακωνία.
3. Είναι πιθανό να πέρασαν στην Πελοπόννησο από τον ισθμό της
4. Ο μυκηναϊκός σταμάτησε να αναπτύσσεται.
5. Με τη δύναμή τους κυριάρχησαν.
6. Πόλη στην όχθη του Ευρώτα.

			Δ	Ι	Α	Λ	Ε	Κ	Τ	Ο
Ε	Υ	Ρ	Ω	Τ	Α	Σ				
	Κ	Ο	Ρ	Ι	Ν	Θ	Ο	Υ		
Π	Ο	Λ	Ι	Τ	Ι	Σ	Μ	Ο	Σ	
			Δ	Ω	Ρ	Ι	Ε	Ι	Σ	
Σ	Π	Α	Ρ	Τ	Η					

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οι Έλληνες δημιουργούν αποικίες

Η κατάσταση στην Ελλάδα

Οι μετακινήσεις πληθυσμών προκάλεσαν **μεγάλη αναστάτωση στη ζωή των κατοίκων της Ελλάδας**, καθώς α) η γεωργία και η κτηνοτροφία παρήκμασαν, β) ο αριθμός των φτωχών αυξήθηκε και γ) προϊόντα (αγγεία, εργαλεία, ρούχα κτλ) δεν πωλούνταν εύκολα. Έτσι, πολλοί πήραν την απόφαση να φύγουν από τον τόπο τους.

Η μετανάστευση

Όσοι έφυγαν από τον τόπο τους **δεν έφυγαν οργανωμένα**. Άλλοι μετανάστευσαν για να ξεφύγουν από κάποιον κίνδυνο και άλλοι, για να βρουν καλύτερες συνθήκες ζωής και δουλειά.

Οι Αιολείς

Ξεκίνησαν από τη Θεσσαλία και έφτασαν **στη Λέσβο, την Τένεδο και την απέναντι πλευρά της Μικράς Ασίας**.

Οι Ίωνες

Ξεκίνησαν από την Αττική και έφτασαν **στη Σάμο, τη Χίο και το κεντρικό τμήμα των παραλίων της Μικράς Ασίας**.

Οι Δωριείς

Ξεκίνησαν από την Πελοπόννησο και έφτασαν **στην Κρήτη, την Κω, τη Ρόδο και τις νοτιοδυτικές ακτές της Μικράς Ασίας**.

Η ζωή στις νέες πατρίδες

Οι Έλληνες στις αποικίες ήρθαν σε άμεση επαφή με τον πολιτισμό των παλιότερων κατοίκων. **Διατήρησαν όμως το δικό τους τρόπο ζωής**. Συνέχισαν να λατρεύουν τους δικούς τους θεούς και έχτισαν προς τιμή τους μεγάλους ναούς. Στις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές συγκεντρώνονταν στα ιερά για να γιορτάσουν όλοι μαζί. Οι γιορτές αυτές τους βοήθησαν να διατηρήσουν την κοινή τους καταγωγή. Με τον αποικισμό των μικρασιατικών παραλίων το Αιγαίο έγινε ελληνική θάλασσα, καθώς και στις δύο πλευρές του κατοικούσαν πια Έλληνες.

Η Μετανάστευση των Ελληνικών Φύλων

Αιολείς	Θεσσαλία	→	Λέσβος, Τένεδος, απέναντι πλευρά της Μικράς Ασίας
Ίωνες	Αττική	→	Σάμος, Χίος, κεντρικό τμήμα των παραλίων της Μικράς Ασίας
Δωριείς	Πελοπόννησος	→	Κρήτη, Κως, Ρόδος, νοτιοδυτικές ακτές της Μικράς Ασίας

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

1. *Να παρατηρήσεις το χάρτη και να περιγράψεις την πορεία του κάθε ελληνικού φύλου από την Ελλάδα στη Μικρά Ασία.*

Οι Αιολείς ξεκίνησαν από τη Θεσσαλία. Ακολούθησαν ανατολική κατεύθυνση και έφτασαν στα νησιά Λέσβο και Τένεδο και την απέναντι πλευρά της Μικράς Ασίας, σε μια περιοχή από την Τρώαδα ως τη Σμύρνη. Οι Ίωνες, ξεκινώντας κυρίως από την Αττική, χρησιμοποίησαν τα νησιά του κεντρικού Αιγαίου ως σταθμούς και πέρασαν στα κεντρικά παράλια της Μικράς Ασίας, σε μια περιοχή από τη Σμύρνη ως την Αλικαρνασσό. Τελευταίοι οι Δωριείς πήραν κατεύθυνση νοτιοδυτικά και εγκαταστάθηκαν στη Μήλο, τη Θήρα, την Κρήτη, την Κω, τη Ρόδο και τα απέναντι παράλια της Μικράς Ασίας.

2. *Η ζωή τους στις «νέες πατρίδες» είχε ομοιότητες με αυτή που ζούσαν μέχρι τότε;*

Οι Έλληνες άποικοι στις «νέες πατρίδες» τους κράτησαν τις συνήθειές τους και λάτρεψαν τους θεούς τους, χτίζοντας λαμπρούς ναούς. Στις μεγάλες γιορτές συγκεντρώνονταν και γιόρταζαν μαζί. Έτσι κρατήθηκαν ενωμένοι. Γενικά, οι Έλληνες, όταν έφευγαν από την πατρίδα τους, διάλεγαν τόπους που έμοιαζαν με αυτήν.

Αξιοποίηση των πηγών

□ Ο ελληνισμός της Μικράς Ασίας

Σχολιασμός

Ο Ηρόδοτος καταγόταν από την Αλικαρνασσό. Ήταν απόγονος των πρώ-

των αποίκων. Ήξερε επομένως πολλά γι' αυτούς, έστω κι αν έζησε τον 5ο αι. π.Χ. Έχει δίκιο όταν μιλάει για το γλυκό κλίμα της Ιωνίας και τις εύφορες πεδιάδες της Αιολίδας. Λογικό είναι να είχε πάρει μέρος στη μεγάλη γιορτή των Πανιώνίων στο ακρωτήριο της Μυκάλης προς τιμήν του Ποσειδώνα. Αυτή ήταν η μεγαλύτερη γιορτή των μικρασιατών Ελλήνων.

Ερώτηση: Με ποια κριτήρια επέλεξαν οι Έλληνες άποικοι τις «νέες πατρίδες»;

□ Το αμάρτημα του Ηγησικλή

Σχολιασμός

Οι Έλληνες συνήθιζαν στις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές να κάνουν και αθλητικούς αγώνες. Τη συνήθεια αυτή τήρησαν και οι Δωριείς άποικοι της Μικράς Ασίας. Οι νικητές στους αγώνες που γίνονταν στο Τριόπιο αφιέρωναν τα βραβεία τους στον Απόλλωνα. Το έθιμο παρέβηκε ο Ηγησικλής και πήρε τον τρίποδα στο σπίτι του. Για την ασέβεια αυτή τιμωρήθηκε η πατρίδα του η Αλικαρνασσός. Τόσο σεβασμό έδειχναν οι Δωριείς στις παραδόσεις τους.

Ερώτηση: Γιατί οι άλλες πέντε δωρικές πόλεις έδωξαν από την Ένωσή τους την Αλικαρνασσό; Πώς κρίνετε την αποφασή τους;

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του τετραδίου εργασιών

1. Να συμπληρώσεις στους αντίστοιχους αριθμούς τα ονόματα των κυριοτέρων αποικιών.

2. Φαντάσου πως είσαι ένα παιδί εκείνης της εποχής. Μαζί με την οικογένειά σου και με άλλους Ίωνες βρίσκεσαι σ' ένα καράβι που κινείται προς τα παράλια της Μ. Ασίας για να βρείτε έναν καινούριο τόπο και να ζήσετε εκεί. Προσπάθησε να περιγράψεις τις σκέψεις σου χωρίζοντάς τες σε δύο κατηγορίες.

ευχάριστες σκέψεις	δυσάρεστες σκέψεις
θα γνωρίσω νέους τόπους	δε θα ξαναδώ τον τόπο μου
θα κάνω νέους φίλους	δε θα ξαναδώ τους φίλους μου
θα βρούμε με την οικογένειά μου καλύτερες συνθήκες ζωής	ίσως να μην τα καταφέρουμε στη νέα πατρίδα

3. Η ακροστιχίδα της αποικίας:

Α Ι Ο Δ Ε Ι Σ
Π Ε Λ Ο Π Ο Ν Ν Η Σ Ο
Ο Ρ Γ Α Ν Ω Μ Ε Ν Ο

Ι Ω Ν Ε Σ
Κ Ο Ι Ν Η
Ι Ε Ρ Α

Α Ι Γ Α Ι Ο

Αυτοί έφυγαν από τη Θεσσαλία.
 Από αυτή έφυγαν οι Δωριείς.
 Η μετανάστευση δεν έγινε με τέτοιο τρόπο.
 Ξεκίνησαν από την Αττική αυτοί.
 Τέτοια καταγωγή είχαν οι Έλληνες.
 Στις μεγάλες γιορτές συγκεντρώνονταν σ' αυτά.
 Έγινε ελληνική θάλασσα.